

Z kalendára výročí

(v prvom polroku 2023)

(6 medailónov významných osobností - kresťanov)

(zostavil *Dušan JEDINÁK*)

Topoľčany
MMXXII

Úvod

Kresťanstvo je objavovaním Boha cez Krista, kde veriť znamená milovať. Kristovým odkazom je každý človek povolaný, aby svojím dočasným pozemským životom uskutočňoval ľudskú dôstojnosť v osobnej slobode, v rešpektovaní základných ľudských práv druhého človeka a v praktizovaní bratskej lásky ku všetkým. *Kresťan je človek, ktorý túži po Kristovi – nie po zisku alebo vyznamenaní, moci, sláve alebo úžitku* (J.H. Newman).

Najdôležitejšie možno bude, aby sme sa kresťanmi nielen nazývali, ale nimi aj boli celým svojim životom. *Podstatou kresťanstva je láska* (Pavol VI.). Jednou z nových príležitostí by mohlo byť rozvíjanie dialógu medzi všeobecnou kultúrou a kresťanskou vierou prostredníctvom poznávania a prezentácie hodnôt i tvorcov kresťanského umenia a kultúry. Vybral som 6 osobností, s možnosťou okrúhleho (deliteľného 10) výročia narodenia alebo úmrtia pre prvý polrok **2023**, ktoré k tomu, podľa mňa, prispeli a preto chcem na nich v krátkych životopisných medailónoch spojených s niektorými ich myšlienkami, upozorniť aj vás. Dušan JEDINÁK

Gilbert P. CESBRON

Karl JASPERS

Dominik TATARKA

John VENN

Søren KIERKEGAARD

Blaise PASCAL

*Neplačte nad tým, čo ste stratili, ale bojujte za to, čo máte.
Neplačte nad tým, čo je mŕtve, ale bojujte za to, čo sa vo Vás narodilo.
Neplačte pre toho, ktorý Vás nechal, ale bojujte pre toho, kto je s Vami.
Neplačte pre tých, ktorí Vás neznášajú, bojujte pre tých, ktorí Vás chcú.
Neplačte pre Vašu minulosť, bojujte za Vaše terajšie starosti.
Neplačte nad Vaším utrpením, bojujte za Vašu radosť.*
Pápež FRANTIŠEK

Gilbert P. CESBRON

(13. 1. 1913 – 13.8.1979)

Francúzsky básnik, rozprávač, esejista a dramatik mal tendenciu vo svojich dielach ilustrovať a popísať sociálne problémy znevýhodnených spoločenských skupín (kriminalita mladistvých, násilie, eutanázia, činnosť opatrovateľov), napr. v dielach *Naše väzenie je kráľovstvo*, *Medzi psami a vlkami*. Možno chcel vyvolávať morálne postoje bez toho, aby bol vnímaný ako moralista. Od pohrebu svojej matky pochopil náboženskú vieru ako vrúcny vzťah k Bohu a až do smrti nachádzal v katolíckej viere radosť a šťastie.

<https://www.babelio.com/auteur/-Gilbert-Cesbron/230391>

Z myšlienok

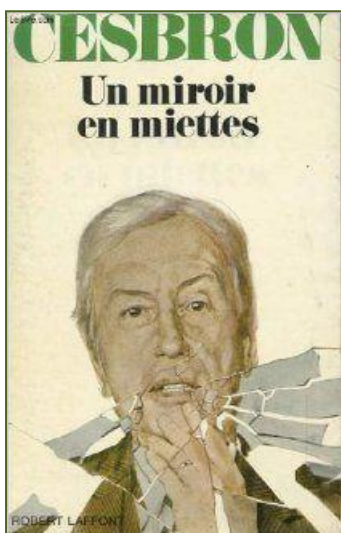
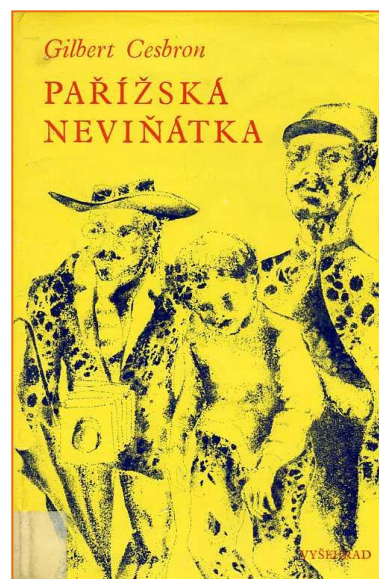
*Od Boha očakávame dôkazy o jeho existencii,
ale on nám dáva iba dôkazy svojej lásky.*

***Stačí málo na vyvolanie úsmevu a stačí jeden
úsmev, aby sa všetko stalo možným.***

*Filmové plátno a televízna obrazovka nám ukazujú
život a nepozorovane nás pritom od neho vzd'alujú.*

***To, čo ľudia nazývajú šťastím, je okamih,
keď prestanú mať strach.***

*Od človeka, ktorý vás miluje, čakáte predovšetkým čas,
jedinú vec, ktorú peniaze nenahradia.*

*Tajomstvo ženy tkvie v tom, že je súčasne taká slabá
a taká silná, tajomstvo mužov - že je zároveň taký silný
aj taký slabý.*

***Život uteká ako prázdniny. Najprv pomaly,
potom stále rýchlejšie.***

*Rozhodnúť sa pre životnú dráhu znamená dopredu a
vedome si vybrať to, čo vám raz bude brániť pri usnutí.*

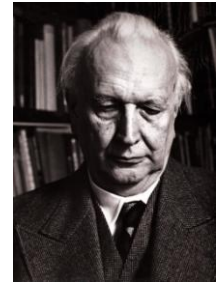
Viac než mocných sa obávaj ich lokajov.

Karl JASPERS

(23. 2. 1883 – 26.2.1969)

Nemecký psychológ a filozof sa stal predstaviteľom existencionalneho hľadania a osvetľovania „bytia v situácii“ (človek spoznáva bytie, filozoficky sa orientuje vo svete) hlavne v hraničných situáciách (smrť, vina, utrpenie, náhoda, nespoľahlivosť sveta), keď ako človek stroskotáva a zisťuje, že danú situáciu zvládnuť nevie. Avšak otrasenosť mu môže ukázať cestu k pravej realizácii existencie, k vlastnej autenticite, t. j. k tomu, aby bol sám sebou samým, jedinečným, svojským, možno nenapodobiteľným. Filozofia hľadá otáznosti faktickej orientácie

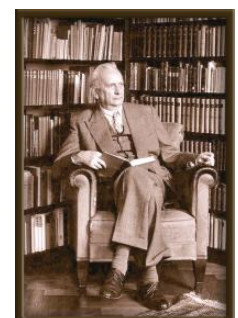

človeka vo svete. Napísal diela, napr. *Psychológia svetonázorov*, *Filozofia*, *Rozum a existencia*, *O pravde*, *Pôvod a zmysel dejín*, *Otázka viny*, *Filozofická viera so zreteľom na zjavenie*. Filozofovaním chceme prekonať horizont, aj vlastnú ohraničenosť, aby sme spoznali čo je to bytie a čo sme vlastne mi sami. Ľudské bádanie prekračuje (transcenduje) každú objektivitu až za hranicu predmetna. Transcendovanie je možnosťou úžasnej slobody; môžeme hľadať Boha.

Z myšlienok

- ♣ *Ak sa náš život nemá rozplynúť a stratiť, musí byť v nejakom poriadku. Vo svojej každodennosti musí byť nesený nejakým všetko objímajúcim, musí dosiahnuť súlad práce, naplnenia a výnimočných okamihov, aby sa tak v opakovaní prehlboval. Potom bude totiž život, odvíjajúci sa v činnosti stále rovnakého konania, preniknutý istým naladením, vďaka ktorému bude vedieť, že má zmysel. Vo vedomí sveta i seba samých sme akoby chránení, nachádzame svoju pôdu v dejinách, do ktorých patríme, sme chránení vo svojom vlastnom živote spomienkami a vernosťou... Taký poriadok môže jednotlivec nájsť vo svete, v ktorom je skrytý, v cirkvi, ktorá formuje a oduševňuje veľké kroky od narodenia až po smrť i každodenné maličkosti.*
- ♣ *Pád z výšky istôt, ktoré boli aj tak klamné, stáva sa schopnosťou vznášať sa – to, čo sa zdalo priepasťou, stáva sa priestorom slobody a zdanlivá ničota sa premieňa na to, z čoho sa nám prihovára autentické bytie.*
- ♣ *Smrteľní sme tam, kde nemilujeme; nesmrteľní, kde milujeme.*
- ♣ *Človek je vždycky a principiálne oveľa viac, než o sebe dokáže vedieť.*
  - ♣ *Sme „duch“, ktorý tvorí obrazy a tvary. V tvorivých predstavách našej subjektívnej fantázie sa prejavuje duchovná objektivita.*
- ♣ *Naša existencia je v našej láske, ona hovorí ako svedomie, ona spája ako rozum.*
- ♣ *Človek, ani nijaký jednotlivec nevie, kto v skutočnosti je, keď sa nazdáva, že je nesený nejakým základom, nad ktorým nemá nijakú moc. Všetko vedenie o tom, čím je, sa týka javov, ktorých predpoklady a možnosti sú v ňom. Nie je s nimi identický, no preberá ich na ceste, ktorou speje sám k sebe... Až vo svojom vnútornom a vonkajšom konaní, vo svojom uskutočňovaní sa si uvedomí sám seba ako seba. Premáhajúc život – prekonáva sám seba. Deje sa tak v dvoch smeroch: bezhraničným pokrokom vo svete a nekonečnosťou, prítomnosťou vo vzťahu k transcencii.*
  - ♣ *Na otázku, kto je človek, nikdy nedostaneme dostatočnú odpoveď. To, čím by človek mohol byť, ostáva totiž, pokiaľ je človekom, skryté v jeho slobode.*

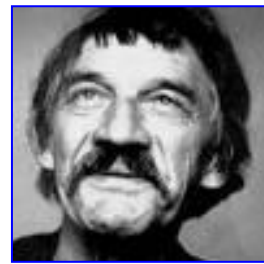

Dominik TATARKA

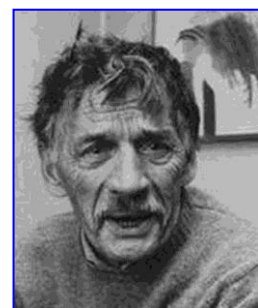
(14. 3. 1913 – 10.5.1989)

Jediný syn zo siedmich detí slovenského roľníka v Plevníku. Po získaní stredoškolského vzdelania na gymnáziách v Nitre (1926-30) a v Trenčíne (1930-34), vyštudoval slovenčinu a francúzštinu (Praha 1934-38; Sorbona v Paríži 1938-39). Budoval socialistickú spoločnosť (aj ako člen KSČ) vo viacerých zamestnaniach, snažil sa o demokratické zmeny (1968-1969) a podpísal Chartu 77 (ako prvý Slováč). Medzi literátov sa zapísal aj dielami *V úzkosti hľadania* (1942), *Ludia a skutky* (1950), *Človek na cestách* (1957), *Rozhovory bez konca* (1959), *Prútené kreslá* (1962), *Démon súhlasu* (1963). Prešiel zložitým

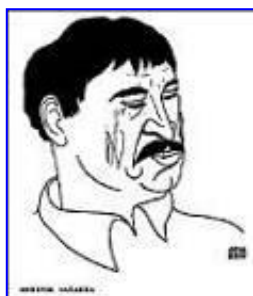

názorovým vývojom a každý spoločenský zlom zanechal na ňom hlboké stopy. Vytriezvel zo socialistického realizmu i normalizačnej mašinérie. Spontánnymi literárnymi prejavmi obhajoval svoju ľudskú i autorskú slobodu. V zahraničí vyšli: *Písачky* (1984), *Sám proti noci* (1984), *V nečase* (1986), *Listy do večnosti* (1988), *Navrávačky* (1988). Posmrtné vyšli *Hovory o kultúre a obcovaní* (1995). Osobitý umelec a talentovaný rozprávač s protirečivým (vlastné omyly, prešľapy a zlyhania nevynímajúc) životným príbehom sa stal morálnou autoritou v zápase o dušu človeka. Prispel k prirodzenému slovenskému prepojeniu s európskou kultúrou a civilizáciou. Po úzkostiach hľadania svojich kresťanských koreňov bol, napriek odpadlickým rokom svojho života, vďaka svojej kajúcnosti, pochovaný do posvätej zeme.

Z myšlienok

- ✚ *Človek žije láskou. A cez lásku pochopí aj pravdu. Čiže život v pravde znamená koniec koncov: Miluj svojho blížneho.*
- ✚ *Lásku si treba zaslúžiť. Niekedy ju nedosiahneme, ale aspoň sme upevnili svoje sebavedomie, že sme urobili pre ňu všetko a že sme toho schopní.*
- ✚ *Ľudská kultúra sa v týchto šírkach nazýva spolčovaním, uvedomenou či pociťovanou potrebou prežívať ľudský osud.*
- ✚ *Kam ideme? Do prázdnoty, nie. Prázdno nás nepohlť. Ideme ku svojim predkom.*
  - ✚ *Už veľa času pred sebou nemám, ale pociťujem sa ako karpatský pastier, muž, ktorý zažil, vie a cíti, zažíva, čo je to božie požehnanie.*
- ✚ *Dúfam, že sa mi dostane trochu síl, aby som vyslovil tragickú skúsenosť svojho života. Ale chcel by som jedným dychom vysloviť aj nádej - úfnosť, že nielen mne, ale aj Vaším poblúdeným súčasníkom dostane sa osvietenia ducha, aby uznali, že božské stvorenie sveta napriek všetkým útokom pokračuje.*
  - ✚ *Rozprávač sa nakoniec ospravedľňuje len mravným poslaním.*
- ✚ *Človek zjednocuje svet myšlienkami.*

John VENN – učiteľ logiky a morálky

V rokoch 1847–1854 sa *G. Boole* pokúsil algebraizovať logiku, ale celý rad problémov (napr. riešenie logických rovníc v algebre logiky) ešte čakalo na nasledovníkov. *E. Schröder* (1841–1902) podal (1877) všeobecnú algebraickú metódu riešenia takýchto rovníc a tým vlastne vytvoril vo svojich prácach Booleovu algebru v dnešnej podobe.

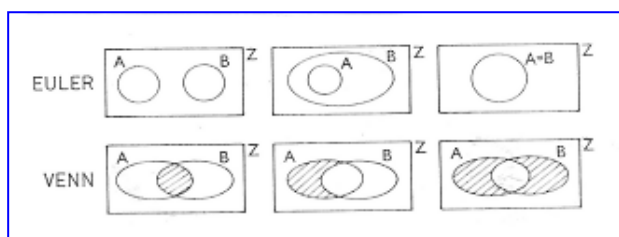
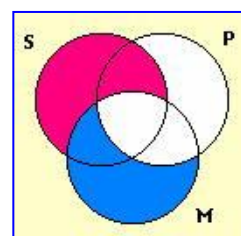

Do postupnosti skúmateľov tejto problematiky sa zapojil aj anglický logik a matematik **John VENN** (4.8.1834 Drypool, východné Anglicko – 4. 4. 1923, Cambridge). Vyštudoval na univerzite v Cambridgi (1853–1857), stal sa duchovným anglikánskej evanjelickej cirkvi. Od roku 1862 prednášal na cambridgskej univerzite morálku, ale zároveň študoval i vyučoval aj logiku. Napísal pozoruhodnú prácu *Logika náhody* (1866). Matematickú logiku rozpracoval v diele *Symbolic Logic* (1881) a *The Principles of Empirical Logic* (1889). Tak sa stal propagátorom symbolickej logiky. Zhromaždil viac než 1200 kníh o logike.

John Venn bol aj nadšený turista, horolezec, botanik a znalec mnohých jazykov. Napísal dejiny svojej vysokej školy (1897), stal sa členom Kráľovskej spoločnosti (1883). Mal aj zriedkavú zručnosť pri zostavovaní automatických strojov.

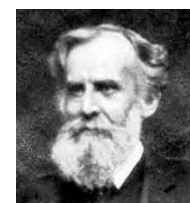
John Venn hľadal grafickú metódu pre riešenie logických a množinových úloh, aby využil geometrický názorný spôsob na vyjadrenie uvažovanej situácie. ... *je nevyhnutné nakresliť postupnosť uzavretých kriviek ľubovoľného tvaru tak, aby každá z nich prešla všetky predchádzajúce a tak zdvojnásobila počet častí roviny*. Vhodné usporiadanie polohy n uzavretých čiar v rovine, rozdeľujúce rovinu na 2^n častí, sa stalo množinovým diagramom. Pre $n = 1, 2, 3, 4$ sa rozdelenie na 2^n častí dá urobiť hranicami konvexných útvarov

v rovine (skúste si to nakresliť pre $n = 4$). Dnes používané tvary Vennových diagramov sa stali symbolom pomôcky pre množinové a logické úlohy a ich riešenie.

Eulerove kruhy (1761) už svojou polohou vyjadrujú vzťahy medzi množinami. *Vennove diagramy* (tu sú stále vzájomné polohy znázornených množín) vyjadrujú vzťahy naznačených množín pomocou vpisovaných dohodnutých

znakov do určitých častí diagramu. Množinové diagramy sa už používajú v školách úplne samozrejme. Spomienka na prínos diela, ktoré vytvoril **J. Venn** zostane v základoch našich predstáv pri využití jeho množinových diagramov. Okrem toho nezabudneme, že **John Venn** rozpracoval a objasnil zmysel Booleovej algebry, zaviedol grafické znázornenie formúl matematickej logiky, ktoré neskôr získali uplatnenie aj napr. v teórii automatov. Vieme, že podstatne prispel k prehĺbeniu symbolickej logiky a uplatneniu pravdepodobnostnej logiky.

Søren KIERKEGAARD

(5. 5. 1813 – 11.11.1855)

Ide o to nájst' pravdu, ktorá je pravdou pre mňa, nájst' ideu, pre ktorú by som bol ochotný žiť a umrieť. Dánsky filozof a teológ túžil po bytostnom stotožnení sa s nejakou ideou (pravdou) a existovanie v nej, uprednostňoval čin a zanietené konanie pred nezainteresovanou reflexiou, t.j. život v pravde pred púhym poznaním pravdy. Žiť pravdu znamená to isté, čo trpieť pre pravdu. Stal sa zakladateľom existenciálnej filozofie, pretože ako prvý posunul otázku existencie do stredu záujmu filozofie. Medzi jeho najvýznamnejšie diela patria: *Bud' – alebo* (1843), *Pojem úzkosti* (1844), *Štádiá na ceste životom* (1845), *Konečný nevedecký dodatok k Filozofickým fragmentom* (1846),

Nemoc k smrti (1848). Uznal, že iba etické a eticko-náboženské poznanie je existenciálnym poznaním, všetko ostatné poznanie, či už ide o metafyzické (systémové), vedecké (faktické), alebo estetické (umelecké), ktoré nemá priamy vzťah k existencii, je len ďalším spôsobom rozptýlenia, vzdáľovaním sa od skutočného života. Toto objektívne, nezúčastnené poznanie je akousi intelektuálnou hrou, ktorá má za cieľ odvieť pozornosť poznávajúceho subjektu od neúprosnej vážnosti jeho vlastného života. Kierkegaard sa v celom svojom diele venoval subtilným analýzám najrôznejších spôsobov ľudskej existencie. Spoznal, že jednotliviec je pravdou, pretože je jedinou skutočnosťou, a že k pravde sa treba vzťahovať osobne a priamo, nie prostredníctvom generácie, doby, či sociálnej skupiny. Najvyššiu seberealizáciu jednotliviec dosahuje v osobnom vzťahu k Pravde samej – k Bohu. *Ak ľudia zabudli, čo znamená existovať v náboženskom zmysle, bezpochyby tiež zabudli, čo to znamená existovať ako ľudská bytosť, a preto je nutné im to pripomenúť.*

Z myšlienok

- ✚ *Láska k Bohu a láska k bližnému sú dve krídla dverí, ktoré sa nedajú otvoriť ani zavrieť samostatne... Boh je láska aj keby som mal po celý život trpieť.*
- ✚ *Milovať človeka znamená: pomôcť mu milovať Boha... Láske treba uveriť a musí sa žiť.*
- ✚ *Človeka navádzaj mlčať. Jedine tak môže počuť Božie Slovo.*
- ✚ *Pomáhať inému človeku, aby miloval Boha, znamená milovať ho; byť podporovaný v láske k Bohu iným človekom znamená byť milovaný.*
- ✚ *Vnútorň život dnešného sveta je chorý. Keby som bol lekár a niekto by ma požiadal o radu, odpovedal by som: Vytváraj ticho a veď ľudí k tomu, aby mlčali!*
  - ✚ **Životu je možné porozumieť len dozadu – ale žiť sa musí dopredu.**
- ✚ *Každé bytostné poznanie sa týka existencie, lebo iba to poznanie, u ktorého je podstatným jeho vzťah k existencii, je podstatným poznaním. Všetko poznanie, ktoré v reflexii nezasahuje do vnútra, do vnútrajškovosti existencie, je, nazerané vzhľadom k podstate, ľahostajným... Viera je kontradikcia medzi nekonečnou vášňou vnútrajškovosti a objektívnou neistotou.*
- ✚ *O mnoho ľahšie je byť ako tí druhí, opičiť sa po nich, stať sa číslom a patriť k davu.*
- ✚ *Človek rozumu nemôže pochopiť toho, kto existuje vo viere, a ten, kto vo svojom existovaní stavia na paradox viery, sa nedokáže prejaviť zrozumiteľne pomocou slov.*
- ✚ *Bez viery sa potkneme aj o steblo slamy, s vierou prenesieme i hory... Veriaci je vždy víťazom.*
- ✚ *Každá chvíľa netrpezlivosti, keď sa chceme obzrieť, aby sme uvideli, či sme aspoň trochu bližšie k cieľu, sa vždy stáva príčinou zdržania a rozptýlenia.*
- ✚ *Najväčšou dokonalosťou človeka je to, že potrebuje Boha... To strašné, čo je človeku zaručené, je voľba a sloboda...*
  - ✚ **Veriť znamená stratiť rozum, aby sme získali Boha.**
- ✚ **Čo možno dať a čo všetko dáva? Láska!**
- ✚ **Čo možno vziať a čo zároveň všetko berie? Láska!**
- ✚ **Čo sa nikdy nezmení, aj keď sa všetko zmení? Láska!**

✚ **O svojej večnosti rozhodujeme v tomto živote!**

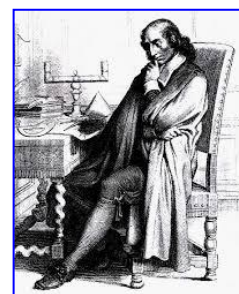
Blaise PASCAL

(19. 6. 1623 – 19.8.1662)

Meno Pascal si určite pamätáte nielen podľa pomenovania jednotky tlaku v sústave SI, ale aj podľa Pascalovho zákona: *Tlak v kvapalinách sa šíri vo všetkých smeroch rovnako.* Blaise Pascal, francúzsky matematik, fyzik, filozof, spisovateľ, opísal hydrostatický paradox, zákon spojených nádob a princíp hydraulického lisu. Dokázal, že tlak vzduchu závisí od nadmorskej výšky, teploty a vlhkosti vzduchu. V teórii čísiel odhalil základné pravidlá deliteľnosti, skúmal kuželosečky, poznal usporiadanie kombinačných čísel a ich využitie pre rozklad mocnín dvojčlena. Patrí k zakladateľom teórie pravdepodobnosti i predchodcom diferenciálneho a integrálneho počtu. Skonstruoval sčítací stroj, predchodcu mechanických

kalkulačiek. Pochopil význam axiomatickej metódy pre matematiku. Priblížil človeka k pochopeniu nekonečna. Vedel, že matematikou sa nedokáže všetko, ale čo sa dokáže, to je jednoznačné. Uznal, že príroda zjavne manifestuje Boha, ale zároveň ho aj skrýva. Silu rozumu doplnil silou srdca, v ktorom ten kto verí, nič nemôže stratiť a všetko môže získať. Bol obdivuhodný v množstve i rôznorodosti postrehov o ľudskej osobnosti. Jeho *Penseés – Myšlienky* vynikajú silou predstavivosti i expresivitou. Sú pozoruhodným filozofickým, ale aj dôstojným literárnym dielom francúzskej literatúry. Pascal vnímal paradoxy človeka v jeho biede i veľkosti, medzi absolútnou hodnotou i zbytočnou ničotou, v spojení rozumu s vierou, v milosti i zatratení.

Z myšlienok

- *Najistejšou vlastnosťou ľudskej existencie je rozpor.*
- *Len tam, kde cítime, máme istotu; tam, kde odvodzujeme, sme plní neistoty...*
- *Pravdu spoznáваме nielen rozumom, ale tiež srdcom. Srdce má svoje dôvody, ktoré rozum nepozná... Pravda poskytuje istotu, ale už aj samotné jej hľadanie poskytuje pokoj.*
- *Myšlienka je čosi obdivuhodné a neporovnateľné vo svojej podstate... Myšlienka tvorí veľkosť človeka... Človek je zjavne stvorený pre to, aby myslel... Celá naša dôstojnosť spočíva v myslení. V ňom sa musíme vzopnúť, nielen v priestore a čase, ktoré nedokážeme naplniť. Usilujme sa teda, aby sme mysleli správne. V tom je princíp mravnosti.*
- *Pre vznešených je potešením, ak môžu robiť ľudí šťastnými.*
- *Spravidla nás presvedčujú viac tie dôvody ktoré sami objavíme, než tie, na ktoré prišli iní.*
- *Náhoda pomáha tým, ktorí sú na ňu pripravení.*
- *Nemožno popierať existenciu všetkého, čo nie je pochopiteľné.*
- *Rozpornosť nie je známkou nesprávnosti, rovnako ako neprítomnosť rozporu nie je známkou pravdy.*
  - *V tejto dobe je pravda tak zatemnená a lož tak zavedená, že pravdu môže poznať iba ten, kto ju miluje.*
- *Pokora a používanie rozumu – v tom spočíva pravé kresťanstvo.*
- *Spravodlivosť a moc musia byť jedno, aby spravodlivosť sa stala mocou a moc spravodlivosťou.*
- *Prirodzenosť je taká, že všade dosvedčuje strateného Boha – v človeku i mimo neho... Boha nemožno dokazovať, Boha možno jedine cítiť v srdci*
(Dieu sensible au coeur).
- *V každom človeku je priepasť, ktorú môže vyplniť iba Boh.*

